

10. Rahno K. Yu. (2014), "Ossetian Motifs in Ukrainian Folklore", *Vestnik Vladikavkazskogo nauchnogo tsentra, VNC, Vladikavkaz, Russia*, vol. 14, No. 1, pp. 13-18.
11. Rahno, K. Yu. (2010), "Eastern Reminiscences in Ukrainian Folklore", *Skhidni reministsentsiji v ukrajinskomu folklori, Movni ta literaturni звязky Ukrainy z krajinamy Skhodu*, Dmitro Buraho's Publishing House, Kyiv, Ukraine, pp. 58-97.
12. Tolstov, S. P. (1948), *Po sledam drevnekhorezmijskoj tsyvilizatsyi* [On the Trail of the Khwarezmian Civilization], Publishing House of the Academy of Sciences of USSR, Moscow and Leningrad, Russia.
13. Tolstova, L. S. (1971), "The Most Ancient South-Western Relations in the Ethnogenesis of the Kara-Kalpaks", *Sovetskaja etnografija*, 1971, No. 2, pp. 25-37.
14. Tolstova, L. S. (1984), *Istoricheskiye predaniya Yuzhnogo Priaralja. K istorii rannikh jetnokulturnykh svyazej narodov Aralo-Kaspijskogo regiona* [Historical Legends of Southern Aral Sea Area. Towards the History of the Early Ethnocultural Relations of the Peoples in the Aral-Caspian Region], Nauka, Moscow, Russia.
15. Tolstova, L. S. (1977) "The Historical Folklore of the Kara-Kalpaks as a Source of Studying the Ethnogenesis and the Ethnocultural Relations of These People", *Etnicheskaja istorija i folklor*, Nauka, Moscow, Russia, pp. 141-164.

УДК 821.161.2-3 Положий

ПОЕТИКА МАЛОЇ ПРОЗИ ВІКТОРА ПОЛОЖІЯ

Рибцева О.Ю., аспірант

*Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
пл. Гоголя, 1, м. Старобільськ, Україна*

kseniya.rybceva@mail.ru

Стаття присвячена дослідженню поетики малої прози Віктора Положія, зокрема жанрової природи, структури рівнів оповіді, характеру образності, стильової своєрідності. Актуальність розвідки пояснюється відсутністю студій творчості письменника та незгасимим інтересом до явища фантастичної літератури.

Ключові слова: наукова фантастика, Віктор Положий, інопланетні цивілізації, космічні подорожі, "новий світ".

ПОЭТИКА МАЛОЙ ПРОЗЫ ВИКТОРА ПОЛОЖИЯ

Рыбцева О.Ю.

*Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко
пл. Гоголя, 1, г. Старобельск, Украина*

Статья посвящена исследованию поэтики малой прозы Виктора Положия, в частности жанровой природы, структуры уровней повествования, характера образности, стилистического своеобразия. Актуальность статьи объясняется отсутствием исследований творчества писателя и неугасимым интересом к явлению фантастической литературы.

Ключевые слова: научная фантастика, Виктор Положий, инопланетные цивилизации, космические путешествия, "новый мир".

POETICS SHORT FICTION BY VICTOR POLOZHII

Rybtseva O. Yu.

*Luhansk National University University
Gogol area, 1, Starobilsk, Ukraine*

The article investigates the poetics of short fiction by Victor Polozhii particular nature of genre, narrative structure levels, the nature of imagery, stylistic originality. The urgency due to the lack of research studies devoted to the study of the writer and undying interest in the phenomenon of fiction.

Creativity by Victor Polozhii chronologically occurs at the end of the twentieth century. The first work of prose writer – short stories "Something is wrong ..." was published in 1980. Later, a young writer published a novel, "Ashes to wound" and a book of stories "The little trip." The artistic heritage of this author is small in size, but its remarkable artistic features.

This article predetermined goal – to find out what is the identity poetics short prose by Victor Polozhii the examples of works "Koroboro," "Planet of the hole," "Ships in the Forest", "Center of the Universe."

In the works by Victor Polozhii as a whole in fantastic literature found little everyday realities episodes related to everyday life characters. Fiction writer emphasizes the existence of the idea of higher purpose.

The author gives a wide range of issues – from the prosaic worries scientists attempt to uncover the relationship ages, from inspection in ancient times to reflect on the issues targeted in the near or distant future. All the works of author describes the increased attention to the inner world of the characters.

Thus, the identity poetics short prose by Victor Polozhii is to avoid the detailed household descriptions, descriptions of everyday life hero. By avoiding direct portrait characteristics of characters, but at the same time reflects the soul of man, his inner feelings through small details and landscapes. Characteristic is the subject of flying on a spaceship, coexistence with aliens Robotics. The decisive role played in his novels the author's monologue, omniscient voice of the author, which incorporates all elements of the display.

Key words: science fiction, Victor Polozhii, alien civilization, space travel, "the new world".

Творчість Віктора Положія хронологічно припадає на кінець ХХ століття. Перший прозовий твір письменника – оповідання “Щось негаразд...” – побачив світ у 1980. Згодом молодий письменник опублікував роман “Попіл на рани” та книжку повістей “Маленькі подорожі”. За першими книгами були: “Господарі землі”, “Човен у тумані”, “Сонячний вітер”. Творча спадщина цього автора невелика за обсягом, проте прикметна своїми художніми особливостями. Зокрема, привертає увагу своєрідність творчої манери Віктора Положія, яка дотепер не була об’єктом літературознавчих досліджень.

Усе це зумовило **мету статті** – з’ясувати, у чому полягає своєрідність поетики малої прози Віктора Положія на прикладах творів ”Короборо“, ”Планета з діркою“, “Кораблі в лісі”, “Центр Всесвіту”.

Як окреме літературне явище українська фантастика виникла вже після Жовтневого перевороту 1917 р. З перших років після утвердження більшовицької влади у цьому жанрі почали творити Володимир Винниченко, Микола Трублаїні, Юрій Смолич, пізніше – Микола Дашків, Василь Бережний, Володимир Владко, Олесь Бердник. За ними прийшло нове покоління – Володимир і Віктор Савченки, Ігор Росоховатський, Олександр Тесленко, Олег Романчук, Людмила Козинець, Володимир Заєць, Сергій Кургузов, Юрій Константинов. Саме в жанрі наукової фантастики працював і Віктор Положія.

“Важливою для наукової фантастики є наявність специфічних канонів: схем та способів польотів на космічному кораблі, законів робототехніки, подорожей у часі тощо” [2, с.106]. Так в оповіданні “Короборо” спостерігаємо за чоловіком Геннадієм, який є пілотом міжгалактичного лайнера. Він робить вимушену посадку на недосліджену планету Короборо, що схожа на земну пустелю, ще й з міражами. Геннадій дивом опиняється на станції “Андалузія”, спілкується зі своїми давніми знайомими Майкою та Гариком. Згодом виявляється, що і “Андалузія”, і три роки життя на цій станції, і його знайомі – це галюцинація, перевірка мешканцями недослідженої планети – короборцями.

В оповіданні “Кораблі в лісі” автор створює “новий світ”, головні герої якого – хлопці Марат та Дік, “...вповні здорові фізично, розумні й добрі діти, тільки з одною вадою: вони сприймали світ таким, яким хотіли його бачити” [1, с. 9]. Вони перебувають у профілакторії, який мав підготувати їх до життя у світі такому, який він є.

У “новому світі” роботи виконують роботу людей: поливають клумби, наглядають за хлопцями в палаті, навіть уміють виражати емоції. Поряд з людьми та роботами співіснують і представники інших цивілізацій. Прибульців або інопланетян Віктор Положія у творі змальовує як звичайних людей: “...двоє чоловіків років під сорок, мовчазних і дуже схожих один на одного, і дівчисько у квітчастому платтячку” [1, с. 10]. Вони розуміють людську мову, легко спілкуються нею.

Для більшості оповідань митця є характерною онауковлена мова з використанням як справжньої термінології, так і вигаданої. Так, наприклад, в оповіданні “Планета з діркою” промінь, який пронизав планету наскрізь, завдовжки “в кілька парсеків”, “швидкість світла всього 3×10^5 м/сек”. А ті, хто проводить експеримент з променем, знаходяться “...за вашою номенклатурою сузір’я М 4288, планета № 271956943 абв” [1, с. 37].

У творах Віктора Положія, як і загалом у фантастичній літературі, зустрічається обмаль побутових реалій, епізодів, пов’язаних з буденним життям персонажів. Письменник-фантаст наголошує на існуванні надії, вищої мети. Наприклад, оповідання “Центр Всесвіту” сповнене філософських роздумів про буття: “Я вічний. Все вічне. Я не помру. А почуття? Ну, це теж комбінації електронів-планет (а той, хто вважає за туманність, гадає, що це центр туманності). Тіло розсиплеться, але мине якийсь період — скажімо, Планета отієї людини-туманності обіде сідмдесят-вісімдесят разів навколо свого світила, — і за теорією ймовірності я знову буду Євгеном Івановичем Горозою ” [1, с. 6]. Отже, у його творах наявні описи космічних кораблів (наприклад, “Андрійко” та “Спартак” в оповіданні “Короборо”, корабель прибульців у оповіданні “Кораблі у лісі”), замальовки з життя мешканців інших планет (наприклад, життя на станції “Андалузія” в оповіданні “Короборо”) постають, щоб унаочнити ідеї, і з’являються у випадку, коли читач не може уявити собі деталі (нефантастичні деталі змальовуються зредуковано).

У митця немає різких протиставлень “прекрасного” і “потворного”, “доброго” і “злого”, ідеального світу і грубої реальності. Автором порушується широкий спектр проблем – від буденної роботи вчених до спроб розкрити зв’язок епох, від повернення в давнину до роздумів над проблемами близького чи далекого майбутнього. Усі твори характеризуються посиленою увагою письменника до внутрішнього світу героїв. Характерні для письменницької манери Віктора Положія принципи відображення душі людини через дрібні побутові деталі, пейзажі, що сповнені великого сенсу.

Отже, своєрідність поетики малої прози Віктора Положія полягає у відмові від розгорнутих побутових описів, описів повсякденного життя героїв. Автор уникає прямих портретних характеристик персонажів, але водночас відображає душу людини, її внутрішні переживання через дрібні деталі та пейзажі. Характерною є тематика польотів на космічному кораблі, співіснування з прибульцями, робототехнікою. Вирішальну роль у творах письменника відіграє авторський монолог, всезнаючий голос автора, що вбирає в себе всі елементи відображення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положія В. І. Сонячний вітер : фантастичні оповідання та повісті / В. І. Положія. – Київ : Молодь, 1986. – 157 с.
2. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – К. : ВЦ “Академія”, 2007. – Т. 2. – 624 с.

REFERENCES

1. Polozhii V. (1986) *Sonyachnii viter Fantastichni opovidannya ta povisti* [Solar wind: fantastic stories and novels], Molod, Kyiv, Ukraine.
2. Kovaliv, Yu. I. (2007) *Literaturoznavcha entsiklopediia* [Literary encyclopedia]: in 2 volumes, VTs „Akademy”, Kyiv, Ukraine.